

JUBILANT DUŠAN KATUŠČÁK A SNK

MGR. PETER CABADAJ¹

 petercabadaj5@gmail.com

Dušan Katuščák is a personality who has had a significant impact on the orientation and modernisation of the Slovak National Library (SNL) and the development of Slovak library and information science from the end of the 20th century to the present day. The paper maps his scholarly, managerial and visionary activities at Matica slovenská in the 1970s and 1980s, including his contributions to the development of academic research, publishing and documentation activities, and describes his part in promoting the establishment of the SNL as an independent institution. Special attention is given to the period after 2000, when Katuščák, as Director General of the SNL, established the institution's strategic focus on digitisation, the protection of cultural heritage and international cooperation. The author also highlights the breadth of his activities in the field of research and education and his contribution to building the professional reputation of the SNL both in Slovakia and abroad.

Keywords: personalities, Dušan Katuščák, library and information science, Slovak librarianship, directors general, Matica slovenská, Slovak National Library, anniversaries

DUŠAN KATUŠČÁK

Vari ani netreba zdôrazňovať, že novopečený osemdesiatnik Dušan Katuščák (narodený 4. 2. 1946 v Bratislave) a Slovenská národná knižnica patria k sebe priam neodmysliteľne, až osudovo. Tento príspevok „na jubilentovu počesť“ reflektuje uvedenú širokospektrálnu tému bez nároku na jej komplexnosť a vyčerpávajúce osvetlenie.

Od konca 70. rokov sa na pôde Matice slovenskej zásadným spôsobom prehĺbila širokospektrálna vedecko-výskumná činnosť v oblasti knihovedy, bibliografie, dejín knižnej kultúry, dokumentácie, metodiky, informatiky, biografistiky, literárneho a hudobného archívnictva, literárneho múzejníctva či literárnej histórie. Rezultátom naznačenej činnosti bola okrem systematického organizovania vedeckých konferencií aj bohatá knižná a zborníková produkcia. V tom čase vydávala Matica slovenská ročne približne 40 až 45 odborných, vedeckých i popularizačných titulov zo spomínaných oblastí. Zároveň je potrebné jedným dychom dodať, že pri organizovaní konferencií a realizovaní vydavateľských aktivít spolupracovala s najvýznamnejšími domácimi ustanovizňami – osobitne so Slovenskou akadémiou vied. Okrem knižnej produkcie pripravovali špecializované pracoviská na vydanie aj vedecké ročenky, respektíve periodické zborníky (*Bibliografický zborník, Knižničný zborník, Literárny archív, Literárnomúzejný letopis, Biografické štúdie, Kniha, Hudobný archív, Obrazový archív*).

KARDINÁLNE ROZHODNUTIE

Predošlé riadky neboli ani omylom písané samoúčelne. Za každým tvorivým úsilím a pripravenými projektmi stoja konkrétni ľudia. S patričným časovým odstupom možno azda objektívne konštatovať, že Dušan Katuščák, ako zástupca riaditeľa Slovenskej národnej knižnice a vedecký tajomník Matice slovenskej, v 80. rokoch vrchovitou mierou prispel k všestrannému rozvoju inštitúcie a prehĺbeniu jej odborného renomé.

Žiaľ, nasledujúce 90. roky Slovenskej národnej knižnici nežičili. Matica slovenská v ponovembrovej ére otvorene vstúpila do politických procesov a oblasť vedy a výskumu sa v rámci jej priorit a zámerov dostala na vedľajšiu koľaj. Prezieravý Dušan Katuščák

MINISTER KULTÚRY MILAN KŇAŽKO
MENUJE DUŠANA KATUŠČÁKA ZA GENERÁLNEHO RIADITEĽA SNK,
8. NOVEMBRA 2000 (SNK – LA)

ako jeden z prvých vecne analyzoval a zhodnotil krajne nepriaznivý stav. Dospel ku kardinálnemu záveru, že jediné funkčné východisko predstavuje vznik samostatnej Slovenskej národnej knižnice. Pre túto, v tom čase mimoriadne odvážnu myšlienku získal spolu so svojimi „spolubojovníkmi“ nevyhnutnú podporu nielen zo strany odbornej komunity a kultúrnej verejnosti, ale aj v relevantných politických kruhoch.

SAMOSTATNÁ SNK

Po odlúčení Slovenskej národnej knižnice (SNK) od Matice slovenskej, ku ktorému došlo na základe *Zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach*, vznikli optimálne podmienky na reštart vedecko-výskumnej a odbornej činnosti vrcholnej inštitúcie slovenského knihovníctva.

Začiatkom novembra 2000 som ako dočasne poverený generálny riaditeľ SNK odovzdal pomyselné direktorské žezlo Dušanovi Katuščákovi, ktorý zvíťazil vo výberovom konaní. Pred generálnym riaditeľom a jeho kolegami stála mimoriadne náročná a zodpovedná úloha: vyrovať sa v oblasti knihovníctva, ochrany dokumentov a zbierok, informatizácie, digitalizácie, literárneho archívnictva a múzejníctva najvyspelejším európskym krajinám. Stratégia SNK bola prioritne orientovaná na informačné systémy a technológie, ochranu dokumentov a digitalizáciu. Vo svojich mnohorozmerných vedeckých, odborných, popularizačných, edičných, prezentačných

a organizačných aktivitách systematicky pokračovali aj pracoviská venujúce sa bibliografii, dejinám knižnej kultúry, biografistike a genealógii, literárnej a kultúrnej histórii. Samozrejme, pravidelne vychádzali odborné monografie, popularizačné publikácie, vedecké zborníky, ročenky, časopis (mesačník) *Knižnica* či katalógy expozičných projektov.

Svojím celkovým charakterom, rozsahom a žánrovou rozmanitosťou išlo o unikátnu knižnú produkciu, ktorá bola konkrétnym výsledkom práce odborných ústavov SNK, ako aj tvorivej kooperácie s mnohými domácimi i zahraničnými partnermi. V priebehu nášho pôsobenia v SNK sme venovali adekvátnu pozornosť špičkovej kvalite všetkých jej výstupov a medzinárodných prezentácií. Vďaka ústretovosti a podpore Dušana Katuščáka vznikla napríklad séria veľkých výstavných projektov, ktoré úspešne reprezentovali SNK i slovenskú vedu, kultúru a umenie v mnohých štátoch na troch kontinentoch (Argentína, Česko, Čile, Francúzsko, Chorvátsko, Kanada, Maďarsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Rusko, Srbsko, Taliansko, USA). Touto cieľavedomou činnosťou SNK výrazne prenikla do širšieho domáceho aj zahraničného povedomia a kontextu, stala sa profesionálne osvedčenou, spoľahlivou a vyhľadávanou expozičnou značkou.

Vizionársky založený Dušan Katuščák ako generálny riaditeľ tiež postupne naplňoval svoju do detailov premyslenú ideu, aby bola SNK nielen kultúrnou, vedeckou, informačnou, digitalizačnou, ale i dôležitou vzdelávacou inštitúciou. V úzkej spolupráci so Žilinskou univerzitou sa kľúčovo podieľala na sformovaní študijného programu Mediamatika a kultúrne dedičstvo v rámci odboru knižnično-informačného štúdia na Fakulte humanitných vied Žilinskej univerzity v Žiline.

PEDAGÓG, VEDEC AJ VIZIONÁR

V maximálnej stručnosti si dovoľím pripojiť aj osobnú reminiscenciu. Nikdy nezabudnem na spoluprácu s Dušanom Katuščákom pri príprave a realizácii ambiciózneho projektu mesta Martin, prostredníctvom ktorého sa metropola Turca uchádzala o zisk titulu *Európske hlavné mesto kultúry 2013*. Zásluhou Katuščákovej veľkorysosti a osobného záujmu bola SNK hlavným ťahúňom tohto úsilia.

Ťažko posúdiť, čím je Dušan Katuščák viac – knihovníkom alebo pedagógom, vedcom alebo manažérom, informatikom alebo vizionárom... V každom prípade ide o mimoriadne rozhladeného a erudovaného človeka, ktorý nezmazateľne písal moderné dejiny slovenského knihovníctva, knižničnej vedy, informatizácie, digitalizácie a znalostnej spoločnosti. Isteže, nie všetko sa mu (nielen) ako vrcholnému manažérovi SNK podarilo tak, ako si predstavoval. Ako expert i človek prešiel zložitým osobnostným vývinom, do ktorého sa v celej svojej zložitosti premietol hektický, protirečivý príbeh uplynulých decénií.

Pri príležitosti významného životného jubilea prof. PhDr. Dušana Katuščáka, PhD. mu do ďalšej osemdesiatky úprimne želáme pevné zdravie, veľa energie, neutíchajúci tvorivý elán a kreativitu. Zároveň ale taktne pripomíname, parafrázujúc Milana Kňažka, že na dlhých, náročných a únavných tratiach bývajú najdôležitejšie občerstvovacie stanice, kde sa určite aj oslávenc rád stretne s priateľmi, bývalými kolegami či študentmi. Pevne verím a dúfam, že sa na takýchto zmysluplných zastávkach budeme v dobrej fyzickej i psychickej kondícii stretávať čo najčastejšie a najdlhšie. *Ad multos annos*, milý jubilant a priateľ!

POZNÁMKY

¹ Autor textu – literárny a kultúrny historik, spisovateľ, publicista, dramaturg, scenárista, režisér a kultúrny manažér bol v minulosti dvojnásobným povereným generálnym riaditeľom SNK. V rokoch 2000 – 2012 patril v rôznych funkciách v SNK do užšieho manažérskeho tímu Dušana Katuščáka.

„Vážení pán profesor,

pri príležitosti Vášho významného životného jubilea mi dovoľte, aby som Vám v mojom mene a v mene celej našej inštitúcie zaželala do ďalších rokov najmä pevné zdravie, spokojnosť a životnú energiu. Vaša práca a vízia stáli pri zrode samostatnej Slovenskej národnej knižnice a počas dlhých rokov jej vedenia ste výrazne ovplyvnili jej smerovanie i význam pre celú spoločnosť. S úctou si pripomíname Vaše mimoriadne zásluhy, odbornosť a oddanosť, ktorými ste prispeli k rozvoju knihovníctva na Slovensku. Nech Vám aj naďalej nechýba energia, inšpirácia a uznanie, ktoré si právom zaslužíte. Ďakujeme za Vaše dielo a prajeme Vám ešte mnoho šťastných a naplnených rokov.“

Eva Augustínová, generálna riaditeľka SNK

